

BİZİM BELGESELLER

Yeni sezonda izleyeceğimiz belgeseller merakla beklenirken, son dönemde festivalleri gezen yapımlar da daha çok seyirciyle buluşmanın yollarını aramaya devam ediyor.

■ CAN CANDAN

Geçen aylarda bu sayfalarda bir eleştirisine yer verdiğimiz, uzak bir Kürt köyüne atanan üniversiteden yeni mezun bir Türk öğretmenin bir yılını anlatan, Özgür Doğan ve Orhan Eskiköy'ün yönettiği *İki Dil Bir Bavul* belgeseli 23 Ekim'de vizyona giriyor. Film, böylece Pelin Esmer'in *Oyun* (2005) ve Nesli Çölgeçen'in *Son Buluşma* (2008) belgesellerinden sonra Türkiye'de vizyona girebilen üçüncü bağımsız belgesel olacak. Kurtuluş Savaşı'nın son tanıkları olan üç gazinin anıları, bugünleri ve son buluşmalarının konu edildiği *Son Buluşma* da 28 Ağustos'ta ikinci kez vizyona girdi.

Geçen ay Kosova'da düzenlenen 8. Uluslararası Belgesel Film Festivali Dokufest'te Emel Çelebi'nin, özgürce doğanın içinde ve doğayla barışık yaşayan üç kadını anlattığı belgeseli *Lilit'in Kızkardeşleri*, 'En İyi Balkan

Son Mevsim: Şavaklar

Belgeseli' ödülüne layık görüldü. İlk gösterimi Temmuz'da Berlin'de yapılan, henüz Türkiye'de gösterilmeyen ve merakla beklediğim yeni bir belgesel de Melisa Önel'in feminist transeksüel Esmeray'ın hayatından kesitler üzerine kurguladığı *Aidiyet Sınırları*.

Fransız-Alman kanalı ARTE'nin 'Öteki Türkiye' başlığı altında üretilen ve kurgu süreçleri devam eden 52'er dakikalık beş belgesel Ocak ayında ARTE'de gösterilecek. Daha sonra Türkiye'de de gösterilmesini ümit ettiğimiz bu belgeseller, Ordu'da yaşayan bir grup genç erkeğin erkeklik hallerini anlatan *Beton Park* (Berke Baş); barış yolculuğu sırasında Türkiye'de öldürülen Pippa Bacca'yı konu edinen *Pippa'ya Mektup* (Bingöl Elmas); İstanbul Boğazi'nin görünmeyen çeşitliliğini ve çelişkilerini anlatan *Boğazımda Bir Düğüm* (Emre Akay); televizyonlardaki gündüz kuşağı programlarının kamera arkasını anlatan *Spot Işıkları* (Doğa Kılıcıoğlu, Can Kılıcıoğlu); ve 2007 seçimlerindeki kadın adayları konu eden *Bu Ne Güzel Demokrasi* (Berke Baş, Belmin Söylemez, Somnur Vardar, Haşmet Topaloğlu).

Zeynel Doğan'ın geçen yıl Greenhouse Atölyesi'nde geliştirdiği belgeseli *Babamın Sesi* ise ABD'de merkezli ITVS'in maddi desteğine hak kazandı. Yönetmenin babasının Diyarbakır'dan işçi olarak gittiği Suudi

Arabistan'dan gönderdiği ses kasedi mektuplarını konu alan belgeselin çekimleri devam ediyor. İlk semineri 6-10 Ağustos 2009'da İstanbul'da gerçekleştirilen 4. Greenhouse Atölyesi'nde ise yine Türkiye'den dört belgesel film projesi geliştirilmek üzere yer aldı.

Daha önce çeşitli festivallerde seyirci ile buluşan, Berke Baş'ın büyükannesinin öyküsünü öğrenirken Ordu'nun konuşulmayan Ermeni geçmişini keşfettiği *Nahide'nin Türküsü*; Kazım Öz'ün Dersim bölgesinde yaşayan göçebe Şavak topluluğunun yok olmaya yüz tutmuş yaşam tarzlarını, doğayla bağlarını ve mücadelelerini anlattığı *Son Mevsim: Şavaklar*; Petra Holzer, Selçuk Erzurumlu ve Ethem Özgüven'in, ölümüne çalışan kot işleme işçilerini anlatan filmi *Slikozis*; Elif Ergezen'in Laz şairi Hasan Helimişi'nin yaşam öyküsünü, kızının bugünkü Gürcistan'daki yaşamı ve anıları üzerinden anlattığı *Şairin Ölümü*; Çayan Demirel'in 1980 darbesi sonrası Diyarbakır Cezaevi'nde yaşananları anlattığı *5 Nolu Cezaevi*; ve yönetmenliğini benim yaptığım, altı üniversite adayının ÖSS deneyimini anlatan *3 Saat* belgeselleri daha fazla seyirciyle buluşmanın yollarını aramaya devam ediyor.

Bağımsız belgeselciler olarak en büyük zorluğu, ürettiğimiz belgeselleri tek tük festivaller dışında seyirciyle buluşturmak konusunda yaşıyoruz. Bu konuda dağıtımcılar ve yayıncılardan daha fazla destek görmemiz gerekiyor. Ne de olsa bu belgeseller bu ülkenin gerçek hikâyelerini anlatıyor.

LONDRA POSTASI

■ ALISA LEBOW

Bu ayki postayı Londra'dan değil Los Angeles'tan gönderiyorum. Kaliforniya Üniversitesi'nin kampüsünde, 16. Visible Evidence Konferansı'ndayım. Belgesel araştırmaları odaklı bu konferans şimdye kadar asıl olarak Kuzey Amerika ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinde düzenlendi, yalnızca bir yıl Brezilya'ya, bir yıl da Avustralya'ya uzandı. Önümüzdeki yıl ise docİstanbul, konferansı Boğaziçi Üniversitesi'nde ağırlayacak. Her yıl düzenlenen konferansa ben ilk kez, ilk yılı olan 1993'te Duke Üniversitesi'nde katılmıştım. Sonrasında düzenli olarak her sene gitmem de benim için belgesel sinema alanında parçası olma ayrıcalığına haiz olduğum en heyecan verici etkinlik olmayı sürdürüyor.

Pek çok kişi gelip konferansı İstanbul'a getireceğim söylentisinin doğru olup olmadığını soruyor, ben de gururla evet, diyorum, doğru. İstanbul'a gelecek olmak herkesi heyecanlandırıyor. Tabii ki konferans akademik bir etkinlik olacak, dolayısıyla bu satırların okurları arasında 'teoric'ye alerjisi olanları pek ilgilendirmeyecek olsa da, bu dinamik etkinlikte sunulan bildirilerden biraz örnek vererek önümüzdeki yıl için bildiri veya panel önerisi sunabilecek kişilerin ilgisini uyandırmayı ümit ediyorum. Kaldı ki pek de gizli olmayan emelim Türkiye'de canlı bir belgesel araştırmaları kültürünün gelişmesine katkıda bulunmak. Umuyorum ki halihazırda açılmakta olan bu alan önümüzdeki yıl gerçekleşecek konferans sayesinde

daha da güçlenecek.

Dergiye teslim tarihine yetiştirebilmek için bu yazıyı daha konferansın ilk gününün ardından yazıyorum. Şimdye kadar dinlediğimiz sunumların konularından bazıları şöyle: belgesel bilgisayar oyunları (gerçek bir suç mevcut çelişkili delillere dayanarak çözmeye çalıştığınızı düşünün), interaktif belgeseller (bir hikâyeyi çizgisel olarak takip etmektense konunun sizi ilgilendiren yönlerine sapıp hikâyeyi nasıl deneyimleyeceğinizi kafanıza göre belirlediğiniz internet siteleri), belgeselde pathos ve müzik (belgeselin kendi içindeki janrlarını pek dü-

şünmediğimiz gibi belgesellerdeki duygusal manipülasyona neredeyse hiç kafa yormuyorum) ve benim şimdilik favorim olan 'Otopatik Karşılaşma' -İngiliz TV dizisi *Anatomy for Beginners* (Yeni Başlayanlar için Anatomi) ve kadavralara bakmanın tekinsizliği. Doktorasını yeni bitiren Allison de Fren'in konuşmasından "otopsi" kelimesinin etimolojik anlamının "kendi gözüyle görme eylemi" (ki deneysel sinemacı Stan Brakhage'in otopsiyle ilgili filminin başlığı da aynen buydu)

olduğunu öğrendim. Kelime aynı zamanda "kendini görmek" anlamına geliyor ki bu da kadavraya bakmanın kendimizi, tabiri caizse, içeriden görmenin bir biçimi olduğunu anlatıyor, bu da kadavraya bakmanın verdiği o vertigo duygusunu biraz olsun açıklıyor. Otopsinin tuhaf bir şekilde ne kadar yerinde bir terim olduğu üzerine düşünme fırsatı bile benim için burada olmanın keyfini tanımlayan unsurlardan biri.

Ben de son dönemde çekilen belgesel ve aktivist filmlerde kamerayla silah arasındaki yakın ilişkiye dair bir bildiri sunacağım. Yeni araştırmaya başladığım bir konu olsa da içerimleri hayli zengin-kamerayla silahın iç içe geçişlerinin tarihi sinemanın ta başlangıcına, Etienne-Jules Marey'in 1882'de icat ettiği 'Fusil Photographique'e kadar uzanıyor. Sizi konuşmamın detaylarıyla yormayacağım, sadece şunu söyleyeyim, kameranın vizörüyle silahın gezinin aynı hizada olduğu düşünülürse, imgeyi yakalamanın öldürücü bir iş olduğu iddia edilebilir. Belgesel imgenin gücü ve sosyo-politik içerimleri bu konferansta benim için çok netleşiyor. Belgesel tutkunu diğer akademisyenlerle bu fikirleri paylaşmak ve yeni fikirler edinmek her zaman çok keyif veriyor.

Visible Evidence'la ilgili detaylı bilgi için: www.visibleevidence.org. Ayrıca önümüzdeki yılın konferansı ile ilgili bilgileri ilerleyen tarihlerde bu sitede bulabilirsiniz.

Alisa Lebow Londra'daki Brunel Üniversitesi'nde belgesel kuramı, tarihi ve prodüksiyonu üzerine ders veren bir sinemacı ve akademisyen. Ayrıca docİstanbul Belgesel Araştırmaları Merkezi'nin kurucu üyelerinden. www.alisalebrow.co.uk

DUYURULAR

- Gelişmekte olan ülkelerdeki sinemacıların film projelerini destekleyen **Göteborg Uluslararası Film Festivali Fonu**'nun, "Proje Geliştirme" için son başvuru tarihi **1 Ekim**. (www.goteborgfilmfestival.se)
- "Yeni Avrupa Film" (Film New Europe) web sitesi Avrupa Birliği'ne yeni üye olan Doğu Avrupa ülkeleri ve Hırvatistan'la Türkiye'den günlük olarak sinema haberleri yayınlıyor. (www.filmneweurope.com)
- Alanya Sinematek Derneği, 5-19 Eylül 2009 tarihleri arasında Belgesel Sinema Eğitimi konulu bir atölye çalışması gerçekleştiriyor. (www.sinematekalanya.org.tr)

SON BAŞVURU TARİHİ YAKLAŞAN FESTİVALLER

Sundance Film Festivali

8 Eylül (normal) 25 Eylül (uzatılmış)
/www.sundance.org

Wild & Scenic Çevre

Filmleri Festivali
20 Eylül
/www.wildandscenicfilmfestival.org

Bursa İpek Yolu Film Festivali

21 Eylül
/www.ipekyolufilmfest.com

Madurai Uluslararası

Belgesel ve Kısa Film Festivali
30 Eylül
/www.madurairfilmfest.blogspot.com

True/False Film Festivali

1 Ekim
http://truefalse.org

Festival of the 3 Continents

1 Ekim
/www.3continents.com

BU AYKI FESTİVALLER

DocBoat

1-30 Eylül
/www.docboat.pl

Docudays Beyrut

Uluslararası Belgesel Film Festivali
22-27 Eylül
/www.docudays.com

Aye Aye Film Festivali

5-15 Eylül
/www.ayeaye-vo.com

Docúpolis - Barcelona

Uluslararası Belgesel Film Festivali
29 Eylül-4 Ekim
/www.docupolis.org

DUYURULAR

- Sheffield Uluslararası Belgesel Film Festivali'nin bir girişimi olan **MeetMarket**, belgesel proje sahiplerini uluslararası satın alma yetkilileriyle buluşturmayı hedefliyor. 4-8 Kasım 2009 tarihlerinde gerçekleşecek olan etkinlik için son başvuru tarihi **4 Eylül**. (www.sheffdocfest.com)
- Lizbon Uluslararası Belgesel Festivali docLisboa'nın paralel etkinliği olan **LisbonDocs**'ta belgesel proje sahipleri sektörün önde gelen temsilcilerine projelerini sunma imkânı bulacaklar. 20-24 Ekim 2009 tarihleri arasında gerçekleşecek olan etkinlik için son başvuru tarihi **4 Eylül**. (www.doclisboa.org)
- 6-15 Kasım 2009'da Kopenhag'da gerçekleştirilecek CPH: DOX festivalinin paralel etkinliği **DOX:Forum** için son başvuru tarihi **4 Eylül**. (www.cphdox.dk)
- Dijital ortamda oluşan yeni dağıtım olasılıklarını ve dijital telif haklarının idaresini ele alan **MAIA atölyesi** 5-9 Ekim 2009 tarihlerinde gerçekleşecek. Son başvuru tarihi **25 Eylül**. (www.fabulafilm.com)

- **IDFA** çerçevesinde düzenlenen belgesel marketi **Docs for Sale**'e bitmiş belgesel filmlerle katılım için son başvuru tarihi **1 Ekim**. (www.idfa.nl)
- Belgesel Sinemacılar Birliği 4-11 Aralık 2009 tarihlerinde gerçekleşecek olan 12. Uluslararası 1001 Belgesel Film Festivali'yle eşzamanlı olarak, kuramsal makalelerden oluşacak **'Belgesel Sinema 2009'** kitabını da yayımlamayı planlıyor. Konferans temasının yanı sıra belgesel sinema alanına kuramsal katkıda bulunacak her türlü temaya açık olacak kitapta geçen yıl yitirdiğimiz Bülent Arınlı'ya özel bir dosya ayrılacak. Yayına katkıda bulunmak isteyenlerin makalelerini, varsa makaleyle ilgili görselleri ve kısa özgeçmişlerini **15 Eylül'e** kadar haytekin@bsb.org.tr e-posta adresine ulaştırılmaları gerekiyor. Kitap için gönderilen yazılar yayın kurulu tarafından değerlendirilecek. (www.bsb.org.tr)
- Belgeselde arşiv kullanımı konusunda gerçekleştirilecek üç bölümlük **Archidoc** atölyesi için son başvuru tarihi **10 Eylül**. (www.lafemis.fr)